

2. Analýza výsledku hospodárenia podniku

Efekt vytvorený v transformačnom procese je súhrnne vyjadrený kvalitatívnym ukazovateľom o podnikovej činnosti nazvanom VH (zisk alebo strata).

Vytvorený HV determinuje možnosti jeho využitia ako vlastného interného zdroja samofinancovania firmy a zároveň aj mieru uspokojenia nárokov vlastníkov, ktorí podniku poskytli kapitál v podobe externých vlastných zdrojov. Práve „dilema“ o spravodlivom rozdelení zisku medzi vlastníkov a podnik je jednou z najzaujímavejších oblastí analýzy použitia VH.

ŠTRUKTÚRA VH

Rozhodujúcim zdrojom zisku vo výrobných P za účtovné obdobie býva spravidla **prevádzkový VH**. Tento je značne heterogénnou veličinou. Jeho súčasťou je:

- výsledok z obchodnej činnosti
- výsledok z predaja vlastných výrobkov a služieb
- výsledok súvisiaci s existenciou tzv. doplnkových výnosov:
 - zmena stavu vnútropodnikových zásob
 - aktivácia
 - predaj DM a materiálu
 - tvorba a čerpanie rezerv a ďalšie

Zisk = Tržby – Náklady

$PVH = \sum PC_i * Q_i - \sum Ni * Q_i$

$\Delta Z = \Delta ZQ + \Delta ZPC + \Delta ZN + \Delta ZS + m$

$\Delta Z = +/- \Delta ZQ +/- \Delta ZPC +/- \Delta ZN +/- \Delta ZS +/- m$

ΔZ – zmena zisku v stanovenom období

Chceme zistiť prírastok zisku, rozdiel medzi bežným a základným obdobím. Zmena prevádzkového VH môže byť vyvolaná:

- zmenou objemu predaja
- zmenou predajnej ceny
- zmenou nákladov
- zmenou sortimentnej štruktúry
- náhodnými (mimoriadnymi) udalosťami (napr. inflácia)

$\Delta Z = Z_t - Z_{t-1}$

alebo

$\Delta Z = Z_1 - Z_0$

ΔZQ – zmena zisku spôsobená zmenou objemu predaja

ΔZPC – zmena zisku spôsobená zmenou predajnej ceny

ΔZS – zmena zisku spôsobená zmenou sortimentu

m – zmena zisku spôsobená mimoriadnymi udalosťami

VH z finančných operácií je výslednicou finančných výnosov a finančných nákladov, prevažne spojených s vlastnením CP a iných finančných investícií, s využívaním cudzích zdrojov v podnikaní a z dopadov kurzových rozdielov pri obchodovaní so zahraničnými subjektmi na ekonomiku podniku.

Faktory:

- interné – manažér môže ovplyvniť – finančnú štruktúru, kvalitu finančného investovania, znalosti v oblasti zahranično-obchodných operácií
- externé – úr. sadzby, dopady kurzových rozdielov, možnosti fin. investovania, vývoj menových kurzov

Hlavný vplyv pri VH z finančných operácií majú najmä externé faktory na rozdiel od prevádzkového VH.

Mimoriadny VH určujú väčšinou mimoriadne, náhodné udalosti, ktoré zvyčajne zo strany manažmentu podniku nie sú ovplyvniteľné. Potom aj mimoriadny zisk alebo strata sú skôr výsledkom nepredvídateľnej náhody ako úspešnosti či neúspešnosti riadenia.

Hlavným zdrojom vytvoreného zisku podniku je teda VH z bežnej činnosti a v rámci neho prevádzkový VH. Pritom v štruktúre výnosov z prevádzkovej činnosti vo výrobnom P rozhodujúcu úlohu zohrávajú tržby za predaj vlastných výrobkov a služieb. Faktorovú analýzu tvorby VH možno zúžiť na posudzovanie rozdielu spomínaných tržieb a k nim prislúchajúcich N, teda zisku z realizácie, ktorý predstavuje hlavnú produkčnú silu výrobného P. Takáto analýza si ale vyžaduje doplniť údaje z výsledovky informáciami z vnútropodnikového účtovníctva a operatívnej evidencie o jednotlivých produkovaných výkonoch.

Hlavné činitele, ktoré determinujú tvorbu VH z realizácie sú:

- objem realizácie
- sortiment
- jednotková PC
- jednotkové N – kalkulácia.

Jednotlivé prístupy k analýze sa líšia pohľadom na uvedené činitele a vzťahy medzi nimi. Podstatný je najmä pohľad na náklady.

Obr.

VHUO – VH za účtovné obdobie (po zdanení)

VHBČn – VH z bežnej činnosti po zdanení (netto)

MVHn – mimoriadny VH po zdanení (netto)

HVBČb – VH z bežnej činnosti pred zdanením (brutto)

DPBČ – daň z príjmov za bežnú činnosť

MVHb – mimoriadny VH pred zdanením (brutto)

DPMC – daň z príjmov z mimoriadnej činnosti

PVHb – prevádzkový VH (brutto)

VHFOb – VH z finančných operácií (brutto)

VPČ – výnosy prevádzkových činností

NPČ – náklady prevádzkových činností

FV – finančné výnosy

FN – finančné náklady

MV – mimoriadne výnosy

MN – mimoriadne náklady

DVE ZÁKLADNÉ ANALÝZY ZISKU:

- Tradičná analýza zisku
- Moderná analýza zisku

TRADIČNÁ ANALÝZA VH (ZISKU)

Podstatou analýzy VH (zisku) je určenie čiastkových ukazovateľov (činiteľov), ktoré determinujú VH a stanovenie smeru a rozsahu pôsobenia.

Najvýhodnejším východiskom tejto analýzy je výsledovka, kde je stanovená štruktúra HV.

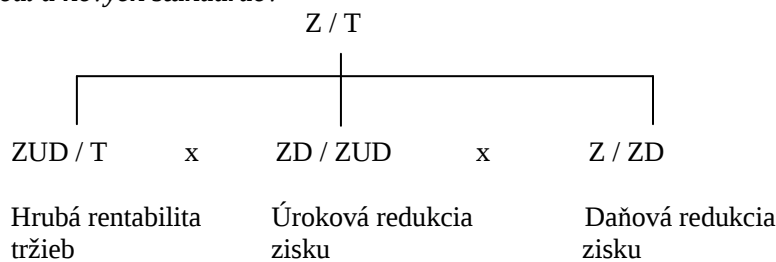
Podstata analýzy VH:

1. určenie determinujúcich činiteľov
2. stanovenie smeru ich pôsobenia
3. stanovenie veľkosti ich pôsobenia

Kategórie zisku v anglosaských krajinách

- Zisk pred odpočítaním odpisov, úrokov a daní (ZOULD), Earnings before Deprecation, Interest and Taxes (EBDIT)
- Zisk pred odpočítaním úrokov a daní (ZUD), Earnings before Interest and Taxes (EBIT), PREVÁDZKOVÝ HV
- Zisk pred zdanením (ZD), Earnings before Taxes (EBT), (HV za bežnú činnosť + daň z príjmov za bežnú činnosť)
- Zisk po zdanení (Z), Earnings after Taxes (EAT), (HV z bežnej činnosti + mimoriadny HV), Net Income, Net Profit

Rozklad podľa nových štandardov

1. Politika zvýšenia hrubej rentability tržieb
2. Dlhová politika (úroková miera $< ZUD / \text{Aktíva}$)
3. Daňová politika

Ide tu o rozdiel medzi účtovným VH a základom dane z príjmov, ktorá na VH po úpravách nadväzuje. V zahraničí sa pre daňové účely používa často zrýchlené odpisovanie. Tak vzniká rozdiel medzi rovnomernými účtovnými odpismi a zrýchlenými daňovými odpismi. V súvahe je odložená daň medzi položkami cudzie zdroje a tvorí napr. v USA ich značnú časť.

Moderný prístup k analýze prevádzkového HV

$$Z = T - VN - FN$$

$$Z = \sum PC_i * Q_j - \sum VN_i * Q_i - FN$$

$$PNÚ = \sum Q_j (PC_j - VN_j)$$

$$PNÚ = \sum PNÚ_j * Q_j$$

PNÚ - Príspevok na úhradu FN a tvorbu zisku

Analýza použitia VH

- využívame údaje zo súvahy

- použitie:

1. tvorba fondov zo zisku (rezervný fond, štrukturálne fondy a ostatné fondy)
2. nerozdelený zisk
3. zisk z minulých rokov
4. HV za bežné účtovné obdobie

- má podobu zisku alebo straty a predstavuje prechodnú formu vlastných zdrojov až do doby rozhodnutia o jeho použití

- úlohou analýzy použitia zisku na základe uvedených skutočností je posúdiť:

- a) dodržanie tvorby rezervného fondu
- b) splnenie povinnosti podniku voči rôznym subjektom (splátky úverov, odmeny atď.)
- c) tvorba štatutárnych fondov
- d) výplaty dividend

Dividendová politika

Výplatný pomer = Dividenda na 1 akciu / Zisk na 1 akciu

Aktivačný pomer = $1 - \text{výplatný pomer}$

$$g = ROE * \text{aktivačný pomer}$$

g – miera rastu investovaného kapitálu akcionárov v dôsledku reinvestovaného zisku

Základom dividendovej politiky je výkonnosť podniku (ROE).

Analýza nulového bodu

- predpokladá členenie N na fixné a variabilné

$$Z = Q \times PC - Q \times VK - \text{FIX}$$

$$0 = Q \times PC - Q \times VK - \text{FIX}$$

$$0 = Q_k \times (PC - VK) - \text{FIX}$$

$$Q_k = \frac{\text{FIX}}{PC - VK}$$

$$Q_k = \text{FIX}/\text{PNU}$$

Z rovnice (Q_k) zistíme objem realizácie v naturálnych jednotkách, pri ktorom tržby pokrývajú práve všetky náklady – zisk je nulový. Až predajom množstva, prevyšujúceho túto kritickú hodnotu, výrobok prinesie zisk.

Kritická cena a tržby

$$\text{PC}_k = \frac{\text{FIX} + \text{VK} \times Q_k}{Q_k}$$

$$\text{Tk} = \text{FIX}/p_z = \text{FIX}/1 - p_v$$

Q_i – objem predaja v danom sortimente

Q_k – objem predaja kritický – $Z = 0$

Q – celkový objem predaja

p_z – podiel príspevku na úhradu v 1 Sk tržieb $(PC - VK)/PC$

p_v – podiel var N v 1 Sk tržieb VAR/T

Analýza nulového bodu umožňuje zistiť charakter P z hľadiska N fix a N Var. V prípade vysokého podielu N fix, P musí vo svojej hospodárskej stratégii okrem iného zabezpečiť vysoké objem predaja na pokrytie N fix. V prípade vysokého podielu N var, hlavný smer racionalizácie treba zamerať na jednotkové var N.

Analýza nulového bodu sa využíva predovšetkým v procese plánovania budúcich výkonov P. Pri odhade zmien jednotlivých faktorov poskytuje významné informácie pre rozhodovanie o sortimentnej skladbe, cenovej politike, úrovni nákladov, či objemu produkcie a realizácie na základe vyčíslenia vplyvu zmien týchto faktorov na výrobné ukazovatele.

Analýza nulového bodu poskytuje tiež grafický pohľad na analyzované faktory a vzťahy medzi nimi tzv. **graf nulového bodu**.